

СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКА
СТРАНКА

Ватрослава Јагића 5,
Београд;

тел: +381 11 41 41 000;
info@sds-org.rs

ПРОГРАМ

СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ

Београд, 01. новембар 2014.

Садржај

<u>НАЧЕЛА</u>	3
<u>1. СРБИЈА У НОВОМ ВРЕМЕНУ</u>	8
<u>Стратешки циљ: Брзо придруживање ЕУ</u>	8
<u>Спољна политика: Србија у свету и у региону</u>	8
<u>Интеграција у безбедносну архитектуру 21. века</u>	8
<u>Косово и Метохија</u>	9
<u>Република Српска</u>	9
<u>2. ЈАЧАЊЕ ДЕМОКРАТИЈЕ И ПРАВНЕ ДРЖАВЕ</u>	9
<u>Нови устав и реформа политичког система за европску Србију</u>	9
<u>Децентрализована држава</u>	10
<u>Модерна јавна управа</u>	11
<u>Грађанске слободе, људска права и заштита мањина</u>	11
<u>Политика према родној равноправности</u>	12
<u>3. ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА</u>	12
<u>4. ОДРЖИВЕ ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ</u>	14
<u>5. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА</u>	15
<u>6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА</u>	15
<u>7. ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА И ИСТРАЖИВАЊЕ</u>	16
<u>8. КУЛТУРА И МЕДИЈИ</u>	16
<u>Културна политика</u>	16

НАЧЕЛА

Социјалдемократска странка окупља чланице и чланове привржене основним социјалдемократским принципима и вредностима. Поред чланства, Социјалдемократска странка окупља и пријатељице и пријатеље странке омогућавајући и онима који не желе да буду чланови политичке странке, а подржавају програм, циљеве и идеје наше странке, да буду политички активни и инволвирани у страначке активности и одлуке. Социјалдемократска странка свој програм и деловање темељи на основним принципима социјалдемократије: слободи, једнакости, правди и солидарности.

СЛОБОДА

Залажемо се за успостављање и развој институција и друштвених мера које ће обезбеђивати слободу свих чланова друштва. Поштовање принципа слободе подразумева слободну партиципацију свих у друштвеном и политичком животу и демократском доношењу одлука. Предуслов слободе је слобода на самоопредељење, поштовање и заштита људских и мањинских права и грађанских и људских слобода. Природна неједнакост не сме резултирати неслободом и због тога слобода подразумева и родну равноправност и борбу против свих облика дискриминације. Слобода је неодвојива од идеја мира, а само слободна друштва могу имати мир унутар себе и са другима. Право других на слободу је једино ограничење слободе, а идеал слободе искључује сваку врсту ауторитарног понашања. Сваки човек има право на испољавање своје индивидуалности.

ЈЕДНАКОСТ

Једнакост мора бити остварена пред законом, а расподела добара мора бити једнака у својој правичности. Сви чланови друштва морају имати једнаке и праведне шансе и могућности, без обзира на њихов пол, етничко и социјално порекло, имовинско стање, физичке и менталне предиспозиције, сексуалну оријентацију, поглед на свет, религијско опредељење или индивидуалне представе о животу. Једнакост подразумева право на рад и образовање, једнака политичка права и слободе. Без посебне бриге и подршке слабијима, нема остварења једнакости у друштву.

ПРАВИЧНОСТ

Социјалдемократска странка се залаже за правичност као једно од фундаменталних норми живота у људској заједници. Правична расподела права и обавеза у друштву је предуслов за усаглашавање различитих интереса појединаца. Желимо друштво у коме ће сви имати исте шансе за приступ друштвеним ресурсима-образовању, здравственој заштити и радним местима. Правичност подразумева равномерну партиципацију у друштвеном благостању, а не поделу друштвеног благостања на једнаке делове.

СОЛИДАРНОСТ

Нема праведног друштва без солидарности његових чланова. Солидарност за коју се залажемо значи одговорност појединаца за друге и спремност за заједничко деловање са другима. Солидарност у корист заједнице подразумева залагање за друге и за активно учешће свих у друштвеним пословима. Солидарност међу генерацијама подразумева поштовање старијих и давање шанси младима. Заступамо начело социјалне и еколошке одрживости и економског развоја. Наше политичко деловање је неодвојиво од универзалне идеје мира и толеранције међу народима.

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Социјалдемократска странка се залаже за социјално одговорну државу која обезбеђује право на достојанствен живот сваком члану друштва. Само кроз успостављање социјалне државе могуће је остварити једнаку слободу свих појединаца и омогућити им једнаку слободу. Социјална држава

усмерена на отклањање сиромаштва и немаштине, омогућава члановима друштва материјални предуслов за слободно самоопредељење. Суштина социјалдемократије је у успостављању социјалне државе у којој се основна права и слободе активно примењују у друштвеној реалности. Остварење и имплементација демократских вредности у својој суштини није могућа без успостављања социјално одговорне државе.

Социјалдемократска странка се залаже за праведнији систем социјалних давања, јер без тога није могуће успоставити солидарно друштво. Сматрамо да је потребно ићи у правцу што равномерније расподеле висине давања, како би се наше друштво што више приближавало идеалу солидарног друштва. Залажемо се за својеврсну „скандинавизацију“ нашег друштва које би следило моделе социјалне државе који су примењени у скандинавским земљама. Виши ниво уједначавања давања захтева нижи ниво стратификације друштва.

Социјалдемократска странка се залаже за ефикаснију политику подстицаја наталитета. Сматрамо да је потребно да родитељи имају право на дечији додаток за свако дете и да тај додаток не би требало да буде условљен бројем деце, већ испуњавањем услова за добијање дечјег додатка. Важан аспект политике подстицаја наталитета је и захтевање боље заштите трудница и породиља у оквиру радног права. Залажемо се за заштиту стечених права радника и за ефикасније и праведније регулисање питања отпремнине. Предуслов за праведну социјалну политику је и заштита стечених права пензионера и реформа пензијског осигурања којом би се обезбедио животни стандард пензионера и елиминисало сиромаштво старих лица.

СРБИЈА У СВЕТУ И РЕГИОНУ

Највиши стратешки циљ Србије је укупна модернизација и реформа српског друштва и подизање опште конкурентности Србије на глобалном тржишту. Чланство у Европској унији је од кључног стратешког значаја за остваривање тог циља, а брзина реформисања Србије је у односу међузависности са брзином преговора о чланству у Европској унији и наставком процеса евроинтеграција. Убрзање процеса преговора зависи од напретка наше земље у процесу сопственог преображаја у модерну, успешну и просперитетну европску земљу. Социјалдемократска странка се залаже за унапређење и неговање европских вредности и за будућност Србије као равноправне чланице Европске уније. Свако угрожавање и успоравање европског пута наше земље је угрожавање најбољих интереса Србије и њених грађана.

На путу ка остварењу најважнијег спољнополитичког циља један од главних задатака Србије је прилагођавање наше спољне политике заједничкој спољној политици Европске уније. Истовремено морамо радити на унапређењу односа и сарадње са земљама Европске уније, САД, Русијом, Кином и другим земљама које имају економски и безбедносни интерес за стратешко повезивање са Србијом.

Социјалдемократска странка се посебно залаже за наставак и оснаживање политике регионалног помирења са циљем трајног регионалног помирења. Однос Србије са земљама у региону мора бити заснован на блиској регионалној сарадњи и промоцији мира и толеранције. Србија у глобалној безбедносној архитектури значи блиске односе и сарадњу са Северноатланским савезом и непосредније учешће Србије у програму Партнерство за мир као и другим програмима НАТО. Уколико Србија пропусти шансу да буде укључена у безбедносне интеграције, које су у складу са њеном европском будућношћу, ризикује да постане изолована и да угрози своје спољнополитичке и безбедносне интересе. Залажемо се за наставак решавања конфликта у региону кроз постизање компромиса и путем дијалога, уз међусобно уважавање обостраних политичких интереса и идентитета.

ПРОМЕНА УСТАВА

Важећем уставу Републике Србије је истекла употребна вредност и Србији је у новим околностима и изазовима потребан нови устав. Нови устав би требало да омогући државно јединство које се остварује владавином права на целокупној територији, а не централизованим управљањем јавним пословима. Нови устав би требало да омогући истинску децентрализацију државе и равномернији друштвени и економски развој свих делова Србије.

Промена устава за коју се залажемо обезбедила би да локална заједница припада њеним грађанима. Желимо нови устав који ће омогућити јефтиније и ефикасније управљање државом и дугорочно обезбедити партиципацију грађана у доношењу важних политичких одлука. На путу ка чланству у Европској унији Србији је потребан устав који би на модеран начин уредио државно биће Србије и припремио земљу за чланство у ЕУ. Социјалдемократска странка се залаже за доношење новог устава којим би се ојачала контрола извршне власти преко парламента, регулаторних тела и независних институција. Србији је неопходна промена изборног система на свим нивоима. Залажемо се за увођење пропорционално-персонализованог модела са више изборних јединица, чиме би се обезбедило непосредније укључивање грађана у политички живот, повећање одговорности народних посланика и одборника и повратак поверења грађана у политички систем и демократију. Уставне промене би требало да омогуће унапређење и јачање демократског поретка у Србији.

ПОЛИТИКА ПРЕМА МАЊИНАМА

Социјалдемократска странка се залаже за отклањање заблуда и стереотипа о мањинама у друштву и сматрамо да су слободан приступ информацијама, едукација, култура дијалога и јавне дебате основни предуслов за то. Законом се мора успоставити механизам за сузбијање сваког вида дискриминације и заштита припадника мањинских заједница и социјално рањивих група. Србија не може постати праведно друштво уколико у друштвено одлучивање не буду укључене и мањинске заједнице.

Развој инклузивног друштва је претпоставка дугорочне стабилности Србије. Залажемо се за унапређење знања већинског становништва о идентитету и културном наслеђу припадника националних мањина. Социјалдемократска странка заговара очување језичког и културног идентитета мањинских етничких заједница и право на образовање на матерњем језику. Заступање идентитетске политике не сме бити резервисано само за већински народ, већ и за мањинске етничке заједнице. Социјалдемократска странка заговара мултикултурално друштво у коме би мултикултурализам почивао на културној размени већинске и мањинских заједница. Боримо се за спречавање и отклањање сваког вида дискриминације засноване на сексуалној оријентацији и за правну заштиту припадника ЛГБТ заједнице изложених дискриминацији. Заштита припадника сексуалних мањина од дискриминације је један од предуслова напредовања савременог српског друштва и владавине права.

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

Социјалдемократска странка је странка организована на начелу родне равноправности. Залажемо се за охрабривање жена за учествовање у јавном и политичком животу и поштовање женског принципа у практичним видовима политике. Нашем друштву је потребан виши ниво укључивања начела родне равноправности .

ЕКОНОМИЈА

Економски развој је кључно питање будућности нашег друштва. Проблем економског развоја са којим се Србија суочава може бити превазиђен пре свега кроз висок ниво инвестиција. Због тога је потребна потпуна мобилизација свих државних институција за привлачење страних директних инвестиција и креирање погодне амбијента за стране инвеститоре. Најважнији задатак економске политике је смањење незапослености, а реформа образовања је један од предуслова за успешно обављање тог задатака. Посебно се залажемо за смањење незапослености младих, поготово с обзиром на чињеницу да је данас у Србији близу 30 посто младих у ризику од сиромаштва. Реформа државне управе мора да буде усмерена ка успостављању делотворне и транспарентне државне управе. Сматрамо да је у ту сврху потребно брже и ефикасније примењивати Е-government. Без те реформе није могуће смањење трошкова државе и привреде. Сматрамо да је неопходно спровести реформу тржишта рада и делотворнију расподелу средстава за активне мере запошљавања, као и мере у сврху подстицаја samozapošljavanja. Потребно је флексибилније тржиште рада, којим се неће угрожавати стечена права радника и право на достојанствен рад.

ОДРЖИВЕ ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ

Потребно је обезбедити ефикасније функционисање државе уз што мање задуживање. Јавни дуг Србије не сме бити испред улагања. Новим пореским системом потребно је увести прогресивно опорезивање и социјално одрживо опорезивање имовине. Бољу наплату пореза могуће је спровести електронском контролом пореских обвезника, за чије увођење се залаже Социјалдемократска странка. Реформе пензијског осигурања би требало да обезбеде одрживо финансирање и смањење сиромаштва старих лица, као и одржавање стандарда након пензионисања. Одрживо финансирање нижих нивоа власти могуће је спровести само уз реформе у области финансирања локалних самоуправа и АП Војводине. Социјалдемократска странка заговара прелазак на програмски буџет који ће обезбедити транспарентност трошења јавних средстава и већу ефикасност њихове расподеле.

ЗДРАВСТВО

Социјалдемократска странка се залаже за здравствени систем који ће бити заснован на праведности, једнакости приступа, делотворности и одрживости здравствене заштите. Неопходно је да здравство буде равномерно развијено по регионима Србије и једнако доступно свим грађанима. Здравствени систем мора бити усмерен на очување и унапређење здравља становништва и продужетак просечног животног века.

Наш став је да здравствено осигурање мора бити обавезно за све запослене и да обезбеђивање здравственог осигурања мора бити под једнаким условима и за јавно-државни и за приватни сектор.

Желимо да здравствени систем у Србији буде усмерен на појединца и на његове индивидуалне здравствене проблеме. Здравствени систем мора бити неограничено доступан свим грађанима.

Приоритет Социјалдемократске странке у области здравства је систем који ће бити усмерен на заштиту здравља и развоја деце и омладине и на адекватну заштиту осетљивих и угрожених мањинских група.

ОБРАЗОВАЊЕ

Инвестирање у образовање је инвестирање у бољу будућност нашег друштва. Србији је потребан образовни систем који би нашим грађанима омогућио образовање које је мотор нашег друштвеног и економског напретка.

У складу са поштовањем принципа социјалдемократског принципа једнакости сматрамо да сви имају право на квалитетно образовање. Само једнако право на образовање значи и пружање једнаких и праведних шанси за будућност сваком члану друштва. образовање не сме бити привилегија деце богатих или образованих родитеља, а финансијско стање не сме бити критеријум који ће одређивати образовни пут. У околностима у којој наша социјална, културна и економска будућност зависи од реформи у области образовања, не смемо дозволити да се образују само они који то себи могу приуштити.

Обавезно основно образовање није довољно. Зато се залажемо за успостављање друштва знања у коме ће минимум обавезног образовања бити двогодишње стручно образовање након основне школе. Само на тај начин ћемо моћи да омогућимо свим члановима нашег друштва да буду квалификовани за рад након обавезног образовања. Такође се залажемо за увођење дуалног модела образовања по угледу на немачки модел образовања.

Ако желимо да Србија постане друштво знања, морамо повећати буџетска издвајања за образовање. Уколико не будемо додатно улагали у образовање, смањићемо шансу нашем друштву да се развија самостално и кроз страна улагања.

КУЛТУРА И МЕДИЈИ

Развој политичке културе и културе дијалога је у врху приоритета Социјалдемократске странке, јер представља предуслов за демократски развој нашег друштва.

Да би се омогућио развој културе у Србији неопходна је прерасподела буџетских средстава у корист програмског финансирања. Прерасподелу буџетских средстава је потребно урадити на свим нивоима, од општине до републике.

Нема развоја демократског друштва без слободе и плурализма медија. Зато се снажно залажемо за транспарентно власништво у медијима, будући да то представља гарант слободе медија. Без слободних медија нема ни слободног друштва. Социјалдемократска странка се противи свакој врсти цензуре и креирања атмосфере у којој би медији спроводили аутоцензуру. Сваки вид цензуре медија и утицаја на слободу медијског изражавања је гушење демократије и начела слободе говора. Држава у којој су медији неслободни, а јавна реч контролисана од стране државе или интересних група, угрожавајући функцију медија као контролног механизма дугорочно угрожава свој демократски опстанак и слободу свих својих грађана.

Социјалдемократска странка се залаже за аутономију јавних медијских сервиса. Јавни сервиси морају бити слободни да без утицаја обављају своју информативну, образовну и забавну функцију. Залажемо се за то да јавни сервиси буду извор објективних информација и квалитетног програма, а не исходиште политичких и економских утицаја.

Да би медији квалитетно обављали своју критичку и контролну функцију потребно је да постоји одговорно истраживачко новинарство. Развој нашег друштва условљен је и медијима-онолико колико су слободни наши медији, толико су слободни и наши грађани. Истовремено, наше залагање за детаблоидизацију Србије представља борбу за квалитетније и друштвено и политички одговорније јавно мњење.

Слобода медија значи борбу за слободу медијских радника која искључује сваку врсту насиља над њима. Насиље над медијским радницима је насиље над јавном речи које директно води у друштвено и политичко уназађивање.

СРБИЈА У НОВОМ ВРЕМЕНУ

Темпо којим се мења савремени свет наредних деценија ће бити још бржи и доносиће са собом увек нове изазове. Српско друштво није ухватило правовремено корак са променама, које су се падом Берлинског зида у Европи десиле пре четврт века. У наредним годинама ову трагичну грешку морамо исправити и пропуштено надокнадити – како бисмо ухватили корак са окружењем и одговорили изазовима и противуречностима глобалног света.

Стратешки циљ: Брзо придруживање ЕУ

Чланство у ЕУ крајем ове или почетком наредне деценије је врхунски стратешки интерес Србије и један од кључних циљева политичког деловања Социјалдемократске странке.

После демократских промена октобра 2000. године грађанима Србије је олако обећано приступање ЕУ у кратком року. Данас знамо шта смо све на том путу прешли и колико услова је требало испунити, да би се напредовало ка пуноправном чланству.

Посвећеност овом циљу подразумева нове напоре, а испуњење критеријума за пуноправно чланство је задатак целокупног друштва. Процес преговарања са ЕУ схватамо као процес темељног преображаја и претпоставку модернизације нашег друштва, а преговоре и приступање ЕУ ћемо убрзати само ако се ми будемо брже мењали.

Европска унија представља највећи мировни споразум у људској историји и идеју заједничких вредности. Стога је процес помирења на простору западног Балкана неодвојив од наставка европских интеграција и представља темељ успостављања нове политичке културе у овом региону.

Да би се и убудуће осигурала већинска подршка грађана у корист приступања Србије ЕУ, енергично ћемо се залагати за то, да процес придруживања не сме да траје унедоглед и да треба да зависи искључиво од напретка наше земље у процесу сопственог преображаја у модерну, успешну и просперитетну европску земљу.

Спољна политика: Србија у свету и у региону

Спољна политика Србије мора да води рачуна о стратешком циљу Србије да постане чланица ЕУ. У складу са тим, а на основу већ преузетих обавеза, Србија треба да постепено прилагођава своју спољну политику заједничкој спољној политици ЕУ.

У свету који је економски, политички и у сваком другом погледу међузависан, Србија треба да активно унапређује сарадњу са САД, Руском федерацијом, Кином и другим земљама групе БРИКС, као и са свим другим релевантним партнерима у Европи и свету.

Спољна политика Србије треба да буде у функцији најдубље регионалне сарадње и промоције мира и толеранције. СДС је у потпуности посвећена решавању преосталих отворених питања у региону и процесу трајног помирења.

Интеграција у безбедносну архитектуру 21. века

Након проширења НАТО из 1999, 2004. и 2009. године Србија се граничи са земљама чланицама овог политичког и војно-одбрамбеног савеза на северу, истоку, западу и југу. Уз очекиван улазак Црне Горе у НАТО, и уз акциони план чланства који НАТО има са БиХ и Македонијом, јасно је да је Србија са свих страна окружена чланицама или земљама кандидатима за чланство у НАТО. При томе једини гарант безбедности Срба на Косову и Метохији су снаге НАТО-а.

Србија не може опстати као изоловано острво у оквиру безбедносне архитектуре НАТО-а. Блиски односи и сарадња са Северноатлантским савезом представљају национални интерес за Србију. СДС се залаже за снажније учешће Србије у програму Партнерство за мир као и у другим програмима НАТО. Због измењених околности у окружењу и безбедносних изазова 21. века, потребно је у наредним годинама повести озбиљну стручну и јавну дебату о томе, како дугорочно на најбољи начин заштитити националну безбедност Србије.

Земље које припадају истом културном кругу и које деле слично историјско искуство са Србијом попут Грчке, Румуније или Бугарске, већ се налазе у чланству НАТО.

Косово и Метохија

Косово и Метохија представља област од прворазредног значаја за историју и културу српског народа. Иако је већина чланица УН и ЕУ признала Косово као независну државу, Србија у очувању права и интереса на КиМ треба да се ослања на реалне и оствариве циљеве, полазећи од резолуције СБ УН 1244 и циља да трајно очува преостале нити које повезују Косово и Метохију са државним бићем Србије. Ови циљеви укључују четири главна сегмента:

1. Унапређење аутономије северног дела КиМ и овлашћења општина у којима Срби чине већинско становништво.
2. Очување економских интереса и државне имовине и имовине држављана Републике Србије-
3. Унапређење правног, политичког и идентитетског статуса споменика СПЦ и других српских споменика на КиМ.
4. Економска, правна и политичка подршка Србима на КиМ и свима другима који желе да сарађују с Републиком Србијом.

СДС се залаже за историјски компромис српског и алабанског народа који претпоставља узајамно уважавање интереса. Преко је потребан приступ у коме је свака од страна спремна да жртвује део аспирација у име историјског помирења два народа, те у име мира и стабилности у читавом региону.

Република Српска

Као јемац Дејтонског мировног споразума Република Србија је гарант неповредивости граница БиХ, али истовремено има право и обавезу да одржава специјалне везе са Републиком Српском као једним од два ентитета, који су установљени мировним споразумом.

Унапређење и јачање специјалних веза на економском, културном и образовном плану није у супротности са залагањем СДС за апсолутно поштовање територијалне целовитости Босне и Херцеговине-

За СДС је прихватљив сваки политички договор у БиХ који без спољних притисака постигну сва три конститутивна народа и оба ентитета, што не искључује и измене Дејтонског споразума, уколико се до њих дође применом овако дефинисаног консензуса.

ЈАЧАЊЕ ДЕМОКРАТИЈЕ И ПРАВНЕ ДРЖАВЕ

Нови устав и реформа политичког система за европску Србију

Србији као будућој чланици ЕУ су неопходне уставне промене, које ће омогућити јефтиније и ефикасније управљање државом, дугорочно обезбедити партиципацију грађана у доношењу важних политичких одлука и на модеран начин уредити државно биће Србије.

Нови Устав Србије треба већ сада да антиципира чланство у Европској унији.

Истовремено, СДС се залаже за темељну реформу политичког система у Републици Србији, који треба да омогући грађанима да учествују у процесу одлучивања, непосредно и преко својих изабраних представника, као и контролу извршне власти преко парламента, регулаторних тела и независних институција.

Залажемо се за промену изборног система на свим нивоима: републичком, покрајинско-регионалном и локалном. Предлажемо увођење пропорционалног, персонализовано-преференцијалног модела, који може укључити и поделу Србије као и општина и градова на више изборних јединица, што обезбеђује виши ниво грађанске политичке инклузије и контроле народних посланика и одборника, али истовремено и подизање нивоа њиховог политичког легитимитета. Залажемо се да Народну скупштину убудуће чини највише 150 посланика, да се државни послови истински децентрализују и увек када је то могуће повере покрајинама, регионима, главном граду, градовима и општинама, као и за практичну примену референдума и расправе о грађанским иницијативама у представничким телима.

Уставне промене треба да омогуће унапређење изборног система и јачање демократског поретка у Србији. Уставну комисију, састављену од заступника различитих политичких усмерења, привржених демократији и уставности, установиће Народна скупштина као израз и симбол политичке воље народа.

Децентрализована држава

СДС се залаже за Србију, у којој се државно јединство остварује кроз владавину права на целокупној територији, а не кроз централизовано управљање јавним пословима.

Истинска децентрализација подразумева реafirмацију надлежности и значаја локалне самоуправе (градова и општина), главног града, региона и покрајина.

Држава градовима и општинама поверава у надлежност све оне послове којима се наглашава право и обавеза грађана да се непосредно старају о рационалном и одрживом функционисању средине у којој живе и раде.

СДС се залаже за образовање региона како би се обезбедио равномернији друштвени и економски развој у свим деловима Србије. У погледу овлашћења региона и њихове величине СДС се залаже за начела примењена у државама ЕУ сличне величине уз реafirмацију традиционалних регионалних целина у Србији.

СДС сматра да се део републичких и покрајинских јавних управа и агенција треба преместити у друге градове у Србији.

Војводина

У свом политичком деловању Социјалдемократска странка се залаже за очување и унапређење територијалне аутономије Војводине као покрајине у саставу Републике Србије, уз чврсте уставне гаранције – како у погледу аутономних права територијалне аутономије, тако и у погледу државно-правног јединства Републике Србије.

У погледу надлежности које се поверавају органима аутономне покрајине залажемо се за уважавање специфичности Војводине као вишејезичне, мултикултуралне и мултиетничке заједнице, што подразумева да у одређеним областима Скупштини Војводини треба уставом гарантовати право на доношење прописа са законском снагом.

Модерна јавна управа

Модерна јавна управа подразумева стварање делотворног и рационалног система који ће служити грађанима на најбољи могући начин. Садашње стање је такво да држава обавља превелики број послова што доводи до ниског квалитета услуга, уз високе трошкове тако организоване јавне администрације-

Залажемо се за свеобухватну реформу јавне управе, при чему је неопходно прецизно дефинисати послове које јавна администрација обавља.

Предлажемо следеће мере:

(1) Утврђивање делокруга делатности и послова које обављају поједини организациони облици јавне управе на свим нивоима и у складу с тим, а уз систем надзора, поверавање дела послова у приватни сектор.

(2) Изградња независних и контролних службеничких институција по узору на развијене демократске земље. Потребно је пратити и унапређивати менаџерске способности државних службеника кроз модерно управљање кадровима. Кроз савременији систем награђивања подстицали би се они делови управе и појединци, који на основу мерљивих критеријума покажу делотворност и ефикасност у раду.

(3) Јачање спољне контроле, нарочито судске, као и побољшање, оснаживање рада и капацитета независних контролних органа и јачање њиховог независног деловања, као и управних механизма контроле, нарочито инспекцијске, довело би до функционалног, делотворног и рационалног система јавне управе;

(4) Стварање модела добре управе који задржава социјалну функцију кроз реформу великих управних система, као што су јавна предузећа, где би се смањење администрације спровело постепено, стопом од 2% годишње, што би за пет година довело до смањења од 10%.

Крајњи циљ је стварање система који је способан да формулише и спроведе усвојене политике у различитим областима, спречава корупцију и ефикасно примењује законе усклађене са законодавством ЕУ, узимајући у обзир специфичности српског система јавне управе.

Грађанске слободе, људска права и заштита мањина

Политика према мањинама

Према попису из 2011. године у Србији живи 83,32% Срба, а 3,37% становника се није изјаснило о националној припадности или је њихова припадност непозната. То значи да у Републици Србији (без територије КиМ) живи 13,3% припадника националних мањина односно да на тридесет становника Србије 4 чине припадници националних мањина. Попис је забележио у петнаест општина у Србији припаднике једне од мањина као најбројније становништво с тим да је једна мањина бојкотовала попис. Само ова чињеница показује да је Србија мултинационална и мултикултурна држава.

Иако је Србија у нормативном погледу постигла добар оквир за заштиту права припадника националних мањина, у пракси су ова права често доведена у питање због недовољних средстава за

финансирање програма који промовишу права, културу и идентитет националних мањина. Зато ће се СДС залагати за јасније правно дефинисање финансијских обавеза сваког нивоа власти у погледу заштите мањинских права.

СДС ће се посебно залагати за реформу образовног система на начин који ће водити унапређењу знања већинског становништва о идентитету и културном наслеђу припадника националних мањина, као и за финансирање програма који би обезбедили припадницима једне националности да се упознају са културом, наслеђем и језиком других народа.

У напорима да унапреди положај мањина СДС ће се посебно залагати за промовисање културног наслеђа и за право на образовање на матерњем језику где год је то могуће и изводљиво.

Политика према родној равноправности

Стварање једнаких могућности остваривања права и обавеза, спречавање и отклањање дискриминације засноване на полу и роду и могућност правне заштите лица изложених дискриминацији, Социјалдемократска странка види као предуслов даљег напредовања савременог српског друштва и као важну карику у консолидацији владавине права.

Успостављање законског оквира, доступност информација, едукације, јавне дебате којима би се отклониле заблуде, недоумице и стереотипи јесу механизми за сузбијање сваког вида дискриминације.

У том смислу Социјалдемократска странка ће настојати да кроз окупљање жена у циљу њихове едукације, подстицања њиховог професионалног развоја, те њиховог организовања и активнијег учествовања жена у јавном и политичком животу омогући укључивање начела родне равноправности у српско друштво.

ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА

У наредном периоду је потребан заокрет економске политике усмерен пре свега на привлачење инвестиција кроз побољшање привредног амбијента, укидање непотребних прописа и формирање Развојне банке. Повећање запослености, пре свега младих људи је главни задатак, а реформа система образовања један од предуслова за то. У складу с тим, економски приоритети у наредном периоду су:

- Јачање установа и повећање делотворности и транспарентности државне управе
- Подршка улагањима
- Повећање запослености
- Реформа јавних финансија

Економска ситуација у Србији 2014. године

Економска ситуација у Србији почетком 2014. године веома је тешка, на шта указују кључни макроекономски индикатори. Страна непосредна улагања су на најнижем нивоу. Пад инвестиција праћен је укидањем или блокадом различитих подстицаја за улагаче. Истовремено, тај тренд је праћен погоршавањем пословног амбијента у Србији што утиче на неповољна очекивања у погледу економског опоравка земље.

Пад животног стандарда и незапосленост расту, а сива економија и рад на црно су у процвату. Све је то условило да стопа ризика од сиромаштва порасте на скоро 25%, док је код младих то још више, чак 30%. Дакле, 30% младих је у реалном ризику да постане сиромашно!

Током 2012. и 2013. године повећани су готово сви значајнији порези у Србији, али је укупан резултат реални пад свих прихода што показује дубину кризе у којој се Србија налази.

Економски приоритети у наредном периоду

(1) Јачање установа и повећање делотворности и транспарентности државне управе

СДС се залаже за јачање установа система које доприносе бољој контроли различитих аспеката економске политике. У периоду 2008-2011. формиране су значајне институције система (Државна ревизорска институција, Фискални савет, Агенција за борбу против корупције), док су истовремено оснажене постојеће (Комисија за заштиту конкуренције, Заштитник грађана и др.). Даље јачање капацитета институција као и осигурање њихове независности и компетентности, основа је за развој тржишне економије.

Од резултата преговора са ЕУ зависиће добрим делом будућност српске економије. Када ће се увести неки стандарди, колико ће то да кошта и ко ће да плати, све су то питања која ће значајно утицати на пословање предузећа у наредним годинама. Зато прилагођавање привреде стандардима ЕУ за собом носи високе трошкове те је неопходно јачање капацитета за преговора са ЕУ, тј. да најстручнији људи дођу на кључна места и да воде и координирају преговоре.

Делотворна и транспарентна државна управа услов је за смањење трошкова државе и привреде. СДС се залаже за реформу система зарада и платних разреда у јавној управи. Тиме ће се обезбедити да сви који раде на истим или сличним позицијама у држави буду исто и адекватно плаћени. Неопходно је, с друге стране, направити систем у коме ће се квалитетни кадрови адекватно награђивати и тиме стимулисати да остану да раде у јавној служби.

У циљу повећања транспарентности и делотворности јавне управе, СДС се залаже за формирање Канцеларије за ИКТ. Канцеларија ће координирати све активности у вези са развојем е-Управе, е-Пословања, промовисања ИКТ и унапређивања јавности рада, а са циљем рационалног трошења буџетских средстава за развој ИКТ и боље координације у овом домену.

(2) Подршка улагањима

У Србији се већ дуго говори о успостављању нове извозне и индустријске политике засноване на производњи за извоз, штедњи ресурса и енергетској ефикасности. Међутим, да би се то постигло потребно је испунити одређене предуслове.

Први предуслов је смањење административног притиска на привреду завршавањем свеобухватне реформе прописа и усклађивањем правног оквира за пословање са ЕУ регулативом.

Други предуслов је повољније кредитирање привреде уз учешће банкарског сектора. То ће се остварити формирањем развојне банке. Како би наша привреда била конкурентнија, потребно је обезбедити кредите за улагања с каматом до 5%, роком до 7 година и почеком до 2 године.

Трећи предуслов за изградњу делотворне привреде је завршавање процеса реструктурирања, приватизације и ефикасан процес стечаја. Дуготрајни процес реструктурирања довео је до тога да предузећа пропадају, дугови се гомилају и преливају на приватни сектор, а улагања у ове гране изостају. Само јасан и транспарентан процес реструктурирања и приватизације може да помери велики део српске привреде са мртве тачке.

Четврти предуслов је завршетак улагања у инфраструктуру. Тиме ће се подстаћи домаћа грађевинска индустрија, али и дугорочни привредни раст. Ту се пре свега мисли на завршетак путног Коридора 10 и реконструисање железничког Коридора 10 и пруге Београд-Јужни Јадран. Неопходно је

завршити и започети циклус инвестиција у научну, образовну и здравствену инфраструктуру. Средства за све ове пројекте (око 2 милијарде евра по веома повољним условима) обезбеђена су још пре неколико година од стране међународних финансијских институција и потребно их је одблокирати. Кроз концесије и јавно-приватна партнерства понудити изградњу енергетских капацитета (ТЕ ТО Нови Сад, нови капацитети у Колубари и Костолцу, рудник и ТЕ Ковин и др.). Потенцијалне инвестиције у овој области су преко 5 милијарди евра у наредне три године.

Конечно, енергетска ефикасност, рационална употреба енергије и заштита животне средине су саставни елементи одрживог раста и развоја за које ће се СДС залагати. Ова област једна је од најтежих и најскупљих и у приступним преговорима са ЕУ.

(3) Повећање запослености

Јачање установа и подршка улагањима за резултат ће имати отварање нових радних места. У међувремену, кроз систем јавних радова, социјалног предузетништва и обавезне праксе уз накнаду потребно је омогућити запошљавање и стицање радног искуства, пре свега младим образованим људима и тиме олакшати њихово запошљавање у наредном периоду. То би се финансирало делотворнијом расподелом постојећих средстава која се користе за активне мере запошљавања.

Такође, СДС се залаже за увођење обавезе државних предузећа и јавних служби да примају волонтере као и за подстицање волонтирања уз накнаду за образоване људе без посла. Различитим програмима могуће је подстаћи и приватна предузећа која желе да запосле младе приправнике. Тиме би они стицали радно искуство и повећала би се њихова запосленост у наредном периоду.

С обзиром на то да ће завршетак реструктурирања вероватно довести до додатног губитка радних места, потребно је осмислити програме којима ће се из средстава отпремнина финансирати запошљавање тих људи. Нпр. уместо отпремнине могуће је дати бескаматна средства за покретање сопственог бизниса или средства преусмерити на послодавца који је спреман да их одмах запосли.

У области радног законодавства, потребне су измене Закона о раду које ће довести до повећања флексибилности радне снаге, али истовремено неће угрозити стечена права радника.

ОДРЖИВЕ ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ

Пореска политика у наредном периоду треба да буде усмерена ка бољој наплати постојећих пореза, а никако на повећању пореских стопа. Прелазак на електронску („on-line“) контролу пореских обвезника омогући ће Пореској управи да изврши преквалификацију једног броја запослених, како би се ојачала инспекцијска контрола на терену. Повећање пореске дисциплине довешће до раста буџетских прихода и обезбедиће лојалну конкуренцију предузећима која легално послују. Неопходна је системска борба против сиве економије, јачање капацитета и надлежности инспекцијских служби.

У области пореске политике, потребно је спровести реформу пореза на доходак грађана уз обезбеђивање умерено прогресивног опорезивања.

СДС подржава реформе у сфери пензијског осигурања које имају за циљ одрживо финансирање и обезбеђење смањења сиромаштва старих лица и одржавање животног стандарда након пензионисања. Такође, неопходне су реформе у сфери здравствене заштите како у делу који се тиче финансирања тако и у делу управљања системом. Основни циљ је обезбеђивање одрживог начина финансирања и унапређење квалитета здравља свих грађана, посебно деце и угрожених група.

Хитно треба спровести реформу у области финансирања локалних самоуправа и АП Војводине како би се омогућило одрживо финансирање надлежности нижих нивоа власти. Потребно је донети Закон о финансирању нижих нивоа власти како би се исправиле нелогичности у начину финансирања локалних самоуправа и обезбедила средства за финансирање надлежности АП Војводине.

Истовремено, потребна је већа транспарентност јавних финансија. С тим у вези, СДС ће се залагати за прелазак на програмски буџет у циљу повећања транспарентности трошења јавних средстава и веће ефикасности расподеле истих. У програмском буџету сваки грађанин ће јасно моћи да види куда су отишла средства пореских обвезника, зашто је неки пројекат спроведен или зашто није и који су ефекти трошења буџетских средстава.

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Висока стопа ризика од сиромаштва, која је највећа у Европи, довела је до тога да неједнакост у Србији такође буде највећа у Европи. Ова чињеница додатно забрињава јер говори о дубини и додатном ризику од сиромаштва у коме се грађани у Србији тренутно налазе.

Мере у области социјалне политике

Непознавање ко су тачно угрожене групе и појединци доводи до тога да социјална помоћ не стигне до свих којима је потребна, док је, са друге стране, добијају они којима није неопходна. Први корак ка бољем таргетирању социјалних категорија је израда социјалних карти које ће прецизно мапирати социјално угрожене групе и појединце и каква врста помоћи им је потребна. Други корак је измена регулативе у правцу обухватања свих извора прихода приликом израчунавања да ли је нека особа социјално угрожена или не. Следећа мера је формирање мобилних тимова у здравству и социјалној заштити како би се ове услуге учиниле доступне свим грађанима. Потребне су реформе у овој области у правцу боље покривености и делимичне децентрализације ових услуга. Ту се пре свега мисли на примарну здравствену заштиту, али и на помоћ старим и непокретним особама и друге врсте нематеријалне социјалне помоћи.

Значајан део социјалне политике је и политика подстицања повећања наталитета. Србија и цела Европа се сусрећу са великим демографским проблемима који прете да у наредних 50 година доведу до недостатка радне снаге са једне и великог притиска на пензиони систем са друге стране. Подршка другом и трећем детету, затим боља заштита трудница и породиља у оквиру радног права и већи степен децентрализације популационе политике, само су неке од мера за које се СДС залаже.

Наставак реформи у сфери пензијског осигурања које би у условима одрживог финансирања обезбеђивале смањење сиромаштва старих лица и одржавање животног стандарда након пензионисања. Стечена права пензионера не треба да буду угрожена, али финансирање мора да буде одрживо. У том смислу, потребно је ревидирати политику превременог одласка у пензију, али и извршити реформе ПИО фонда (транспарентнији рад, ефикасније управљање имовином, дигитализација административне службе и др.).

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Социјалдемократска странка се залаже за здравство у Србији које ће бити засновано на праведности, једнакости приступа за све грађане, делотворности и одрживости. Здравство треба да се равномерно развија по регионима Србије и да је доступно свим групама грађана Србије, а брзина пружања услуга и право на пружање услуга морају да буду транспарентни и јасно доступни сваком кориснику. Обезбеђење здравственог осигурања мора бити под једнаким условима и за јавно-државни и за приватни сектор, с тим да се СДС залаже да остане обавезно државно осигурање за све запослене.

Стратешки циљ за који се залаже СДС у здравству је очување и унапређење здравља становништва као и продужетак просечног животног века становништва Србије. Потребно је радити на развоју превенције обољења као на несметаном приступу неопходним здравственим услугама, и у том смислу саставити и развијати националне и локалне превентивне програме настанка болести.

Заштита здравља и развоја деце и омладине као и адекватне и потпуне заштите старије популације су приоритет. Треба се енергично бавити здрављем осетљивих и угрожених мањинских група и делотворно радити на њиховој здравственој заштити.

За СДС у центру целокупног здравственог система мора бити човек појединац са својим индивидуалним здравственим проблемима према коме сам систем мора бити усмерен и неограничено доступан.

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА И ИСТРАЖИВАЊЕ

Србија спада у групу земаља које мали део свог друштвеног богатства, око 4,5% бруто друштвеног производа, издваја за образовање. Овде лежи само један од разлога зашто наши ученици на релевантним ПИСА тестирањима постижу значајно слабије резултате од својих вршњака из земаља са вишим степеном улагања и сталном модернизацијом стратегије образовне политике.

СДС се залаже за темељно преиспитивање планова, програма и методологије наставе, која мора више бити заснована на развоју критичког мишљења, процеса закључивања и истраживачког духа уместо репродукције готових информација. Србији је неопходан образовни систем који истовремено у много већој мери омогућава стицање знања и вештина непосредно примењивих у процесу рада, како би се подстакла инвестициона политика и економски развој који представља горуће проблеме нашег друштва. Стога се СДС залаже за примену Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године која кореспондира са документом Европске комисије: “Нова европска политика у области образовања за боље социјално економске резултате”.

СДС сматра да је реформа образовања неодвојива од поспешивања даљег развоја науке и истраживања започетих претходних година који су имали за циљ примену у привредном и технолошком развоју, а који су посебно важан елемент стабилизације социјално економских система суочених са високим ризицима депопулације.

Образовање и наука су за СДС кључни развојни ресурси друштва.

КУЛТУРА И МЕДИЈИ

Културна политика

У околностима ниских просечних зарада у Србији установе културе не могу да опстану без подршке држави. Зато се СДС залаже за повећање буџетских средстава за културу и то на свим нивоима, односно на нивоу општина, градова, покрајине и Републике Србије. Потребно је законски предвидети обавезан постотак издвајања за културу на нивоу локалних самоуправа који може да обезбеди не само до сада постигнут културни ниво, већ и да омогући његово даље унапређење.

СДС сматра да посебно треба повећати обим улагања у следећим сегментима:

1. Обавезан откуп књига за локалне библиотеке
2. Обнова филмске продукције
3. Финансирање позоришта
4. Подршка обнови музеја

5. Подршка музичким и филмским фестивалима који доприносе промоцији културе у Србији и Србије у свету

Активна промоција археолошког и историјског наслеђа Србије у Европи и свету је важна не само као део културне политике, него и као део идентитетске политике Србије као европске земље, као развојна прилика за унапређење туризма у разним деловима Србије.

СДС се залаже за убрзану приватизацију медијског сектора који има незаобилазну контролну функцију у демократским процесима и стога је транспарентност власништва од пресудног значаја за ову мисију медија у савременом друштву.